

Arbetsmarknadsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till arbetsmarknadsnämnden

Datum:
2023-05-03

Diarienummer:
AMN-2023-00128

Handläggare:
Ingrid Edberg

Lärdomar från arbetet med 26-punktsplan för fler Uppsalabor i jobb 2019–2022

Förslag till beslut

Arbetsmarknadsnämnden beslutar

1. **att** godkänna upprättad rapport över lärdomar från arbetet med 26-punktsplan för fler Uppsalabor i jobb 2019–2022 samt
2. **att** lägga ärendet till handlingarna.

Ärendet

Arbetsmarknadsnämnden beslutade den 16 februari 2023 att ge förvaltningen i uppdrag att skriva en sammanfattande rapport om viktiga lärdomar från arbetet med 26-punktsplanen samt hur dessa lärdomar kan tillvaratas på ett bra sätt i fortsatt arbete. Rapporten (bilaga 1) bygger på dokumentstudier och intervjuer med chefer och medarbetare inom arbetsmarknadsförvaltningen som var delaktiga i genomförandet av planen och syftar till att svara mot det uppdraget.

Beredning

Ärendet har beretts av arbetsmarknadsförvaltningen och har inga konsekvenser sett ur perspektiven för barn, jämställdhet eller näringsliv.

Föredragning

26-punktsplanen för fler Uppsalabor i jobb 2019–2022 antogs av arbetsmarknadsnämnden i september 2019 (bilaga 2). Den omfattade 26 aktiviteter som syftade till att minska andelen uppsalabor med försörjningsstöd till max fyra procent under mandatperioden. Vid mandatperiodens slut konstaterade arbetsmarknadsnämnden att målet hade uppnåtts. Andelen uppsalabor som uppbar

försörjningsstöd uppgick till 3,7 procent under 2022 och kostnaderna för ekonomiskt bistånd hade sjunkit med mer än 40 miljoner jämfört med 2019.

De viktigaste lärdomarna från arbetet med 26-punktsplanen är att:

- 1) Omvärldsfaktorer spelade en avgörande roll för att antalet försörjningsstödmottagare sjönk, samtidigt som det är rimligt att tro att förvaltningens insatser inom ramen för arbetet med planen såväl som den löpande verksamheten bidrog till minskningen.
- 2) Ett stärkt arbetsmarknads- och utbildningsfokus i hela verksamheten gjorde skillnad för att nå målet, exempelvis genom den utökade samverkan mellan förvaltningens avdelningar som utvecklades under mandatperioden.
- 3) Planen var ett slagkraftigt verktyg för nämndens politiker för att kommunicera verksamheten utåt och få insyn långt ner i styrkedjan. Planen hade emellertid kunnat vara ett mer effektivt styrmedel mot fyraprocentmålet om den hade formulerats mindre detaljerat och bestått av färre, mätbara, accepterade och realistiska mål som redan från början hade integrerats i verksamhetsplanen.
- 4) Några punkter var viktigare för att bidra till målet, så som heltidsplanering och ramtider inom sfi samt satsningen på extratjänster. Inga punkter bör återanvändas men vissa områden är värda förnyat fokus, exempelvis insatser för målgruppen utrikesfödda kvinnor med låg etablering, unga vuxna med försörjningsstöd samt samarbetet med Arbetsförmedlingen.

Ekonomiska konsekvenser

Inte aktuellt med föreliggande förslag till beslut.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 3 maj 2023
- Bilaga 1, Rapport med lärdomar från arbetet med 26-punktsplan för fler Uppsalabor i jobb 2019–2022
- Bilaga 2, 26-punktsplan för fler Uppsalabor i jobb 2019–2022

Arbetsmarknadsförvaltningen

Lena Winterbom
Förvaltningsdirektör

Arbetsmarknadsförvaltningen

Rapport

Handläggare:

Ingrid Edberg

Datum:

2023-05-03

Diarienummer:

AMN-2023-00128

Lärdomar från arbetet med 26- punktsplan för fler Uppsalabor i jobb 2019–2022

Innehåll

26 aktiviteter för fler uppsalabor i jobb	3
Utfallet vid mandatperiodens slut	3
Planens utformning	4
Fyra målgrupper i fokus	4
Planens genomförande	4
12 aktiviteter var färdiga redan i oktober 2020	4
6 aktiviteter färdigställdes under 2021	5
7 aktiviteter färdigställdes under 2022	5
Lärdomar från arbetet	6
1. Omvärldsfaktorer spelade en avgörande roll	6
2. Arbetsmarknadsfokus i hela verksamheten gjorde skillnad	6
3. Planen hade kunnat vara ett mer effektivt styrmedel	7
4. Vissa punkter var viktigare, och vissa områden är värda förnyat fokus	8
Hur lärdomarna kan tas tillvara	9
Källor	10

26 aktiviteter för fler uppsalabor i jobb

I september 2019 beslutar arbetsmarknadsnämnden att anta en plan för att få fler Uppsalabor i jobb under mandatperioden 2019–2022.¹ Målet med planen var att minska andelen uppsalabor med försörjningsstöd till max fyra procent under mandatperioden.

Såväl andelen biståndsmottagare av befolkningen i Uppsala som kommunens kostnader för utbetalt ekonomiskt bistånd hade börjat öka kraftigt från 2016, medan trenden var den motsatta i andra jämförbara kommuner och storstäder. Under 2018 var cirka fem procent av uppsalaborna i behov av kommunens stöd för sin försörjning. Kostnaden för ekonomiskt bistånd 2019 prognostiserades till omkring 400 miljoner kronor. Nämnden beslutade därför att i verksamhetsplanen för 2019 sätta målet att andelen uppsalabor med försörjningsstöd skulle uppgå till max fyra procent innan mandatperiodens slut.

I syfte att nå målet uppdrog nämnden till förvaltningen att återkomma med en plan för att vända den oönskade utvecklingen av antalet försörjningsstödmottagare i Uppsala. Planen som antogs i september 2019 omfattade 26 aktiviteter och löpte under mandatperioden 2019 – 2022. Planen följdes upp och återslaggades till nämnden i samband med verksamhetsuppföljningarna per delår (april, augusti) samt helår.

När planen antogs bedömde förvaltningen att kostnaderna skulle minska med omkring 40 miljoner kronor om man nådde målet om max fyra procent uppsalabor med försörjningsstöd. Det skulle kräva en minskning av andelen biståndsmottagare med en (1) procentenhet, motsvarade 2 100 personer jämfört med 2018 års nivåer. Vid mandatperiodens slut konstaterade nämnden att målet hade uppnåtts. Andelen uppsalabor som uppbar försörjningsstöd uppgick till 3,7 procent under 2022 och kostnaderna för ekonomiskt bistånd hade sjunkit med mer än 40 miljoner jämfört med 2019.

Följande rapport syftar till att klargöra vilka lärdomar som finns att dra från arbetet med 26-punktsplanen för fler Uppsalabor i jobb 2019–2022. Rapporten bygger på dokumentstudier och intervjuer med chefer och medarbetare inom arbetsmarknadsförvaltningen som var delaktiga i genomförandet av planen.

Utfallet vid mandatperiodens slut

I bokslutet för 2022 konstaterar nämnden att målet om max fyra procent uppsalabor med försörjningsstöd hade nåtts, efter fyra års arbete utifrån planen. I november 2022 levde cirka 300 färre barn i familjer med ekonomiskt bistånd jämfört med samma månad 2021. Under året hade 803 personer avslutat en arbetsmarknadsinsats för studier eller arbete, vilken var den högsta volym som förvaltningen dittills hade uppmätt.²

Den positiva utvecklingen av minskade ärendevolymer inom ekonomiskt bistånd fortsatte under 2022. Minskningen skedde framför allt i gruppen som hade arbetslöshet som orsak till ekonomiskt bistånd, men trenden var också sjunkande bland de grupper som haft bistånd på grund av ohälsa eller sociala skäl. Till följd av de minskade

¹ 26-punktsplan för fler Uppsalabor i jobb 2019–2022, Dnr. AMN-2019-0294.

² Årsbokslut 2022, Dnr. AMN-2023-00027, Bilaga 4, arbetsmarknadsnämndens sammanställda analys inför Uppsala kommuns årsredovisning, s. 1.

volymerna fortsatte också kostnaderna för ekonomiskt bistånd att minska under 2022.³

Planens utformning

Planen som antogs av nämnden i augusti 2019 bestod av 26 aktiviteter inom områdena vuxenutbildning, etablering, arbetsmarknadsinsatser, civilsamhället, extern finansiering, ekonomiskt bistånd, utveckling och effektivisering, relationer till övriga myndigheter och förvaltningar samt statens ansvar för arbetsmarknadspolitik och etablering.⁴

Punkterna 1–9 i planen avsåg *studierelaterade aktiviteter* för vilka ansvaret för genomförandet vilade på avdelningen för vuxenutbildning i samverkan med arbetsmarknadsavdelningen och/eller avdelningen för ekonomiskt bistånd.

Punkterna 10 – 18 avsåg *arbetsmarknadsrelaterade aktiviteter* som arbetsmarknadsavdelningen ansvarade för genomförandet i samverkan med antingen avdelningen för vuxenutbildningen eller avdelningen för socialtjänst – ekonomiskt bistånd.

Punkterna 19 – 20 benämndes *stödjande aktiviteter och myndighet* och avsåg aktiviteter för vilka ansvaret delades av avdelningen för socialtjänst – ekonomiskt bistånd samt boendeenheten inom socialförvaltningen.

Punkt 21 avsåg *extern finansiering* som enheten för utveckling och projekt (nuvarande utvecklingsavdelningen) i samarbete med arbetsmarknadsavdelningen ansvarade för.

Punkt 22–26 i avsåg *utvecklingsaktiviteter* för vilka förvaltningsledningen bar ansvaret.

Fyra målgrupper i fokus

Förvaltningen arbetade under våren 2019 med en målgruppsanalys. Arbetet med analys, framtagande av aktiviteter och prioriteringsförslag skedde brett i förvaltningen där förslag och idéer inhämtats från såväl medarbetare som chefer i olika forum. Utifrån analysen och i syfte att få ner kostnaderna för och antalet individer med försörjningsstöd föreslog förvaltningen ett fördjupat fokus på följande målgrupper:

- Barnfamiljer där föräldrarna/föräldern studerar sfi
- Utrikesfödda kvinnor och kvinnor i etablering/sfi
- Personer som inte får något stöd av Arbetsförmedlingen
- Personer nära arbetsmarknaden, gör progression i sina studier.⁵

Planens genomförande

12 aktiviteter var färdiga redan i oktober 2020

I samband med den första uppföljningen av planen i oktober 2020 konstaterades att spridningen av covid-19, som tog fart under våren 2020, påverkade genomförandet av vissa aktiviteter i planen. Arbetet med att få personer i egenförsörjning försvårades av

³ Årsbokslut 2022, Dnr. AMN-2023-00027, s. 4.

⁴ 26-punktsplan för fler Uppsalabor i jobb 2019–2022, s. 2.

⁵ 26-punktsplan för fler Uppsalabor i jobb 2019–2022, s. 2.

att företag i flera branscher blev tvungna att varsla personal. Förvaltningen såg en risk att volymerna av arbetssökande med ekonomiskt bistånd succesivt skulle byggas på ytterligare.

Trots detta menade förvaltningen att aktiviteterna till största del pågick enligt plan. Av de 26 punkterna bedömdes 12 vara färdiga redan i samband med uppföljningen av planen i oktober 2020. 12 bedömdes vara pågående enligt plan, en (1) avvikande från planen och en (1) stoppad.⁶ De punkter som betraktades som färdiga var:

- 3) Inrätta ramtider för kurser inom sfi.
- (5) Fortsätta nyttja nätverk och arbetsplatser från extratjänstsatsningen.
- (7) Samhällsorienteringen ska ha ett tydligt arbetsmarknads- och utbildningsfokus.
- (11) Alla med försörjningsstöd kodad arbetslös ska vara inskrivna hos Arbetsförmedlingen.
- (13) Inrätta en funktion som säkerställer att nämndens målgrupper får del av de insatser de kvalificerar sig för hos Arbetsförmedlingen.
- (14) Arbetssökande ska matchas mot arbeten i hela vårt arbetsmarknadsområde (Mälardalen) och branscher där det råder arbetskraftsbrist.
- (15) Arbetsmarknadsinsatser upphandlas i större omfattning för att möta identifierade behov.
- (16) Bredda utbudet av arbetsmarknadsinsatser via externa leverantörer.
- (20) Anknytande familjer till ensamkommande ungdomar som bor i tillfälligt boende får max fyra månader på sig att lösa sin boendesituation.
- (21) Öka finansieringen med hjälp av externa medel.
- (24) Arbetsmarknads- och utbildningsfokus råder i hela förvaltningen.
- (26) Skicka skrivelser till Arbetsmarknadsdepartementet, Socialstyrelsen och SKR med förändringsförslag som kan minska kostnaderna för försörjningsstöd.

6 aktiviteter färdigställdes under 2021

Drygt halvvägs in i arbetet, i samband med uppföljningen av planen i december 2021, rapporterade förvaltningen att 18 av 26 punkter var färdiga. De sex aktiviteter som färdigställdes under 2021 var:

- (2) Inrätta heltidsplan för elever inom sfi med behov av ytterligare stöd.
- (4) Elever utan tillräcklig språkutveckling skrivs ut från sfi och ges andra insatser och/eller kommunikativ svenska.
- (6) Erbjud utrikesfödda kvinnor, med bristande kunskaper i svenska som står långt från arbetsmarknaden, en heltidsplan.
- (9) Inrätta en funktion/tjänst med expertis kring studiefinansiering.
- (17) Resursteamet arbetar med stöd till både elever och arbetssökande.
- (18) Nämndens framtida stöd till civilsamhället ska ha en tydlig arbetsmarknadsinriktning.

7 aktiviteter färdigställdes under 2022

När den sista uppföljningen av planen sammanställdes i december 2022 bedömde förvaltningen att 24 av 26 aktiviteter var färdiga. En aktivitet förväntades bli klar under

⁶ Uppföljning av 26-punktsplan per oktober 2020, s. 2.

2023 på grund av förseningar hos leverantören och en är var stoppad sedan tidigare.⁷
De aktiviteter som blev klara under mandatperiodens sista år var:

- (1b) Utveckla validering mot betyg.
- (8) Vuxenutbildningen rapporterar avvikelser från heltidsplan till ansvarig arbetsmarknads-/socialsekreterare.
- (10) Utveckla arbete med självskattning för direktanvisning till arbetsmarknadsinsats.
- (12) Fler jobbspår och kombinationsutbildningar ska arbetas fram i samverkan med andra aktörer.
- (22) Förvaltningens resurser ska i större omfattning gå till insatser och inte förvaltning.
- (23) Förvaltningen anpassar organisationen till förändrade förutsättningar och ska ha effektiva processer som möjliggör snabb genomströmning.
- (25) Förvaltningen ska inte kompensera för det som tillhör andra myndigheters ansvar.

Lärdomar från arbetet

1. Omvärldsfaktorer spelade en avgörande roll

Flera av de intervjuade framhåller att omvärldsfaktorer sannolikt spelade en avgörande roll för att antalet försörjningsstödsomtagare sjönk till under fyra procent innan mandatperiodens slut 2022. Antalet försörjningsstödsomtagare sjönk vid samma tid också i övriga landet.

Uppsalas mottagande av nyanlända ökade kraftigt efter ikraftträdandet av bosättningslagen 2016. Migrationsverket anvisade 616 individer för bosättning i Uppsala 2016 och 561 individer 2017, vilket var betydligt fler än åren dessförinnan. Av de som kom då var flertalet inskrivna i Arbetsförmedlingens etableringsprogram fram till 2019, och en majoritet uppbar kompletterande försörjningsstöd vid sidan av den statliga etableringsersättningen. De som efter etableringstiden saknade jobb hänvisades till enbart försörjningsstöd för sin försörjning, vilket bidrog till att kostnaderna för försörjningsstöd steg. Ett par år senare hade många lärt sig svenska och tagit sig in på arbetsmarknaden.

I vilken mån förvaltningens insatser bidragit till dessa individers arbetsmarknadsetablering är svårt att säga. En stark konjunktur och andra omvärldsfaktorer har sannolikt spelat ett större roll för uppfyllandet av målet om att andelen uppsalabor med ekonomiskt bistånd skulle uppgå till max fyra procent innan mandatperiodens slut. Likväl är det rimligt att tro att de insatser förvaltningen vidtog inom ramen för den så kallade 26-punktsplanen, tillsammans med förvaltningens löpande verksamhet, bidrog till att minska andelen biståndsmottagare.

2. Arbetsmarknadsfokus i hela verksamheten gjorde skillnad

Gemensamt för flera av aktiviteterna i planen var betonandet av ett arbetsmarknads- och utbildningsfokus. Punkt 24 syftade just till att öka arbetsmarknads- och utbildningsfokuset i hela förvaltningen, och punkt 7 och 18 syftade till att förstärka arbetsmarknads- och utbildningsfokuset inom specifikt samhällsorienteringen

⁷ Uppföljning av 26-punktsplan per december 2022, s. 1.

respektive i förvaltningens stöd till civilsamhället. Flera intervjuade menar att det arbete som förvaltningen gjorde inom ramen för dessa punkter under mandatperioden gjorde skillnad för att komma närmare målet, och bidrog till bestående förändringar inom den ordinarie verksamheten.

Det stärkta arbetsmarknadsfokuset gjorde avtryck bland annat i en utökad samverkan mellan arbetsmarknadsavdelning och vuxenutbildningen under mandatperioden. Samlokaliseringen av arbetsmarknadsavdelningen och vuxenutbildningen i det gemensamma Utbildnings- och jobbcentret (UJC) påbörjades redan innan planens ikraftträdande, men utvecklingen av samarbetet avdelningarna emellan intensifierades till följd av arbetet med planen. Vuxenutbildningen kom i högre grad att betraktas som en arbetsmarknadsinsats, och samarbetet mellan avdelningen för socialtjänst – ekonomiskt bistånd och UJC förstärktes.

3. Planen hade kunnat vara ett mer effektivt styrmedel

Planen var allt för detaljerad

En lärdom som de intervjuade framhåller handlar om att planen var formulerad på ett allt för detaljerat sätt. Punkterna var i stor utsträckning formulerade som aktiviteter snarare än målsättningar och genomförandet ("hur:et") var redan dikterat av planen. Det medförde att förvaltningen i vissa fall låstes till lösningar som inte nödvändigtvis var de mest ändamålsenliga för att bidra till målet. I några fall valde dock förvaltningen att lösa aktiviteterna på annat sätt än vad som föreskrevs av planen. Arbetet med att genomföra planen hade sannolikt fungerat bättre om punkterna varit formulerade som effektmål eller beskrivningar av ett önskat läge/visioner och avdelningarna hade fått formulera konkreta aktiviteter för att nå dessa.

Punkternas detaljeringsgrad medförde att flera av dem färdigställdes redan i ett tidigt skede, vilket gjorde att planen ganska snart tappade aktualitet. Flera av punkterna var sådana som förvaltningen redan jobbade med inom ramen för den löpande verksamheten och innebar därför i praktiken inte något nytt. Vissa punkter följde direkt av lag och var därför redan en del av den ordinarie verksamheten. Detta gjorde planen mindre relevant för förvaltningen.

Några framhåller att planen var bristfälligt förankrad i förvaltningen vilket försvårade genomförandet av den. Förankringen hade kunnat stärkas om framtagandet av planen hade involverat en bredare krets av chefer och medarbetare. Punkterna hade också kunnat bli mer träffsäkra om planen hade föregåtts av en fördjupad analys av nuläget inom verksamhetsområdena innan åtgärds punkterna formulerades.

Planen var inte SMART nog

De lärdomar som framförts om planens konstruktion kan också beskrivas som att punkterna i planen inte var "SMART" formulerade, det vill säga de utgjordes inte av mål som var Specifika, Mätbara, Accepterade, Realistiska och Tidsatta. Planen bestod av relativt många punkter, av vilka flera var formulerade så att de inte gick att *mäta*. För vissa punkter skulle resultatet ha varit möjliga att mäta, men man följde inte upp dem i tillräcklig mån för att kunna avgöra om aktiviteten varit effektiv eller ej. Andra punkter var inte tillräckligt *accepterade* (förankrade) och verksamheten valde därför andra lösningar för genomförandet än de som föreskrevs av planen. Några mål var inte *realistiska*, exempelvis det mål som visade sig strida mot nationell lagstiftning och

därför ströks (19). Planen hade sannolikt kunnat vara ett mer effektivt styrmedel om den bestått av färre, mätbara, accepterade och realistiska mål.

Två parallella planer gjorde styrningen otydlig

Planen löpte över hela mandatperioden, parallellt med och till viss del integrerat i arbetet med förvaltningens årliga verksamhetsplan. Arbetet med att genomförandet av planen upptog stor del av högsta förvaltningsledningens och avdelningschefernas tid. De varannan vecka återkommande uppföljningsledningsgruppsmötena fokuserade mer på hur arbetet med att genomföra planen framskred än arbetet med verksamhetsplanen. Inom avdelningarna tycks arbetet i högre grad ha styrts av uppdragen i verksamhetsplanen. Successivt kom emellertid 26-punktsplanen att integreras i verksamhetsplanen genom att aktiviteterna inordnades under verksamhetsplanens uppdrag och åtgärder. Varefter aktiviteterna i planen färdigställdes kom planen att tappa relevans, och uppdragen i den ordinarie verksamhetsplanen blev mer styrande för verksamheterna.

För avdelningscheferna och ledningsstödjade funktioner var det en utmaning att förklara för verksamheterna varför det fanns både en 26-punktsplan och en verksamhetsplan och hur dessa förhöll sig till varandra. Någon beskriver det som en ”kaka-på-kaka”-ordning eftersom mycket av det som planen angav också fanns i verksamhetsplanen. Flera menar att styrningen hade blivit tydligare för verksamheterna om planen från början hade varit en integrerad del av verksamhetsplanen.

Planen var viktig för politiken

Flera av punkterna i planen var alltså inte nya för förvaltningen, utan det pågick redan ett arbete med dem inom den ordinarie verksamheten när planen antogs. För nämndens politiker var planen dock ett viktigt redskap – dels för att säkerställa att aktiviteterna genomfördes, dels för att kunna visa omvärlden att nämnden kraftsamlat för att stävja utvecklingen av allt högre kostnader för ekonomiskt bistånd. Nämnden var medveten om att vissa av punkterna i planen redan följde av lag, men valde ändå att ha med dem i planen för att säkerställa genomförandet och kunna visa det utåt. Planen hade därmed inte minst ett politiskt syfte. För nämndens politiker var det mer slagkraftigt att kunna kommunicera åtgärder i en särskild plan snarare än i den ordinarie verksamhetsplanen.

Planen tjänade därutöver syftet att synliggöra förvaltningens arbete för nämndens egna politiker, som annars sällan ser ned till aktivitetsnivån i styrkedjan. Detta var också anledningen till att planen hade formulerats så pass detaljerat.

4. Vissa punkter var viktigare, och vissa områden är värda förnyat fokus

Chefer som var delaktiga i genomförandet av planen lyfter fram några av aktiviteterna som mer betydelsefulla för förvaltningens bidrag till uppfyllandet av fyraprocentmålet:

- Säkerställandet av den lagstadgade rätten till individuella studieplaner inom vuxenutbildningen (1) lyfts fram som en viktig aktivitet för att elever ska kunna se sin utbildning i ett sammanhang och följa sin egen utveckling mot ett mål.
- Arbetet med heltidsplanering (2) förändrade synen på sfi som en del av en arbetsmarknadsplanering, och bidrog till ett förstärkt helhetstänk kring individen.

- Inrättandet av ramtider inom sfi (3) innebar att förvaltningen fastställde ett bortre datum för när en kursdeltagare inom sfi skulle ha slutfört sin utbildning, vilket bidrog till att säkerställa en progression i studierna för alla elever.
- Satsningen på extratjänster (5) ledde till att närmare 1000 personer fick ta del av arbetsmarknadsanställningar. Cirka 70 procent av dessa kom inte tillbaka till ekonomiskt bistånd, vilket är att betrakta som ett mycket bra resultat.
- Utvecklandet av kombinationsutbildningar (12) ökade möjligheterna för förvaltningens målgrupper att kombinera arbetsmarknadsinsatser och vuxenutbildning.
- Punkterna som avsåg att stärka arbetsmarknads- och utbildningsfokuset i förvaltningen (24, 7 och 18) har också nämnts som särskilt betydelsefulla (se rubrik ovan).

Eftersom flera av aktiviteterna var av sådant slag att de ganska snabbt färdigställdes hörs inga röster om att det finns aktiviteter i planen som bör användas på nytt. Däremot menar flera att det finns områden i planen som är värda förnyat fokus i kommande utvecklingsarbete. Områden som nämns är insatser för målgruppen utrikesfödda kvinnor med bristande språkkunskaper i svenska och ingen eller låg etablering på arbetsmarknaden, samarbetet med Arbetsförmedlingen utifrån den tecknade överenskommelsen samt insatser för unga vuxna med försörjningsstöd.

Hur lärdomarna kan tas tillvara

För att tillvarata lärdomarna på ett bra sätt i fortsatt arbete rekommenderas att förvaltningen fortsätter att stärka arbetsmarknads- och utbildningsfokuset i hela verksamheten och utveckla samarbetet mellan förvaltningens avdelningar.

Planen var ett slagkraftigt verktyg för nämndens politiker för att kommunicera verksamheten utåt och få insyn långt ner i styrkedjan. För att också vara ett effektivt internt styrmedel bör en eventuell liknande framtida plan formuleras mindre detaljerat och bestå av färre, mätbara, accepterade och realistiska mål samt redan från början integreras i verksamhetsplanen.

Punkterna från planen bör inte återanvändas rakt av, men vissa områden i planen är värda förnyat fokus om målet är att få fler uppsalabor i jobb och minska andelen försörjningsstödmottagare. Det kan handla om insatser för målgruppen utrikesfödda kvinnor med låg etablering, unga vuxna med försörjningsstöd samt samarbetet med Arbetsförmedlingen.

Källor

Muntliga källor

Intervju 2023-04-18 med stabschef vid arbetsmarknadsförvaltningen

Intervju 2023-04-24 med avdelningschef vid utvecklingsavdelningen inom arbetsmarknadsförvaltningen

Intervju 2023-04-24 med förvaltningsdirektör vid arbetsmarknadsförvaltningen

Intervju 2023-04-26 med avdelningschefer vid avdelningen för vuxenutbildning (UJC-V) respektive arbetsmarknadsavdelningen (UJC-A) inom arbetsmarknadsförvaltningen

Intervju 2023-04-27 med utvecklingsledare vid arbetsmarknadsavdelningen inom arbetsmarknadsförvaltningen

Skriftliga källor

26-punktsplan för fler Uppsalabor i jobb 2019–2022, Dnr. AMN-2019-0294

Årsbokslut 2022, Dnr. AMN-2023-00027

Uppföljning av 26-punktsplan per oktober 2020, Dnr. AMN-2020-00406

Uppföljning av 26-punktsplan per december 2021, Dnr. AMN-2022-00015

Uppföljning av 26-punktsplan per december 2022, Dnr. AMN-2023-00028

Arbetsmarknadsförvaltningen

Beslut

Arbetsmarknadsnämnden

Handläggare:
Tuomo Niemelä

26-punktsplan för fler Uppsalabor i jobb 2019-2022

Beslut

Arbetsmarknadsnämnden föreslås besluta att

att godkänna upprättat förslag till plan för att minska andelen uppsalabor med försörjningsstöd till max fyra procent under mandatperioden,

att följa upp och återrapportera resultatet av arbetet till nämnden i samband med verksamhetsuppföljningen per delår (april, augusti) samt helår

Sammanfattning

Under 2018 var ca fem procent av uppsalaborna i behov av kommunens stöd för sin försörjning. Uppsala har under flera år på 2010-talet legat i nivå med riket när det gäller andelen invånare i behov av ekonomiskt bistånd. I jämförelse med liknande kommuner och övriga storstäder har Uppsala haft en betydligt lägre andel invånare med bistånd. Trenden i jämförbara kommuner och övriga storstäder är nedåtgående medan Uppsala från 2016 har en ökande andel av befolkningen i behov av stöd. Kostnaden för ekonomiskt bistånd 2019 är prognostiserat till ca 400 mnkr.

Ökningen, både i andel biståndsmottagare av befolkningen samt kostnader för utbetalt ekonomiskt bistånd, föranledde nämnden att ge förvaltningen uppdraget att återkomma med en plan för att bryta utvecklingen.

Ärendet

Arbetsmarknadsnämndens verksamhetsplan och budget 2019 beskriver hur nämnden ska förverkliga kommunfullmäktiges övergripande styrdokument Mål och budget 2019-2021. Verksamhetsplanen visar hur nämndens politik bidrar till att uppfylla de inriktningsmål och uppdrag som fullmäktige har beslutat om. Till verksamhetsplanen förde arbetsmarknadsnämnden in ett nämndmål: Andel av Uppsalas invånare som mottagit ekonomiskt bistånd ska minska till max fyra procent.

I samband med att arbetsmarknadsnämnden antog verksamhetsplan för 2019 gavs uppdrag till förvaltningen att återkomma till nämnden med en plan för att minska

andelen uppsalabor i behov av ekonomiskt bistånd till max fyra procent av befolkningen under mandatperioden.

Upprättad plan löper över innevarande mandatperiod och följs upp och återrapporteras till nämnd i samband med delårs- och helårsbokslut.

Förvaltningen har under våren arbetat med målgruppsanalys. Målet om fyra procent syftar inte enbart till att sänka andelen biståndsmottagaren utan även till att sänka kommunens kostnader för utbetalt ekonomiskt bistånd. Arbetet med analys, framtagande av aktiviteter och prioriteringsförslag har skett brett i förvaltningen där förslag och idéer inhämtats från såväl medarbetare som chefer i olika forum. För att möta de behov som analysen påvisar föreslår förvaltningen att nämnden framgent har ett fördjupat fokus på stöd till personer som har svårt att nå egen försörjning på egen hand och missgynnas i samhället. Utöver det ska ett tydligt fokus riktas på att få ner de totala kostnaderna och antalet individer med försörjningsstöd.

Detta förväntar sig förvaltningen nås genom fokus på följande målgrupper:

- Barnfamiljer där föräldrarna/föräldern studerar sfi
- Utrikesfödda kvinnor och kvinnor i etablering/SFI
- Personer som inte får något stöd av Arbetsförmedlingen
- Personer nära arbetsmarknaden, gör progression i sina studier.

Ett fördjupat fokus enligt ovan överensstämmer med övriga styrdokument/handlingsplaner som nämnden ska svara an mot. Detta fokus möter både målet om att sänka andelen biståndsmottagare som kostnaderna för utbetalt ekonomiskt bistånd.

Ansvar för arbetsmarknadspolitiken vilar på staten och kommunen har en kompletterande roll. Aktiviteterna i planen syftar till att säkerställa att kommunen fullt ut nyttjar de insatser som Arbetsförmedlingen har och kompletterar med insatser där uppsalabor utanför arbetsmarknaden inte har tillgång till arbetsförmedlingens utbud.

Planens innehåll

Planen omfattar totalt 26 punkter inom följande områden:

Vuxenutbildning

Etablering

Arbetsmarknadsinsatser

Civilsamhället

Extern finansiering

Ekonomiskt bistånd

Utveckling och effektivisering

Relationer till övriga myndigheter och förvaltningar

Statens ansvar för arbetsmarknadspolitik och etablering

Konsekvenser för barn/elever

Förslaget till plan har positiv påverkan på barn i familjer med ekonomiskt bistånd genom att de prioriteras i arbetet och ges ett utökat stöd när behov identifieras. En snabbare återgång till eller etablering på arbetsmarknaden för föräldrar och därigenom en egen försörjning för hushållet är bra för alla hushållsmedlemmar. För elever i studier ger förslagen en snabbare genomströmning i studier och större möjligheter till annan insats om det inte sker progression i studierna. Detta ska förkorta individens behov av ekonomiskt bistånd.

Konsekvenser för jämställdheten

Planen innehåller förslag som syftar till att tydliggöra och stödja makar i deras solidariska försörjningsansvar. Planen innehåller även aktiviteter som stärker individens egenmakt och beslutskompetens att kunna göra välgrundade framtida val vilket kan bidra till ökad jämställdhet.

Konsekvenser för näringslivet

Aktiviteter i detta förslag har en positiv påverkan på näringslivet genom att nämnden via upphandling ökar samarbetet med externa leverantörer. Andra aktiviteter syftar till att öka samarbetet med arbetsgivare för deras kompetensförsörjning och utvecklingen av jobb där kommunen inledningsvis stödjer individen för att avlasta arbetsplatsen.

Ekonomiska konsekvenser

Föreslagen plan syftar till att sänka kommunens kostnader för utbetalt ekonomiskt bistånd och genom att få ut fler uppsalabor i arbete ökar antalet skattebetalare.

Arbetsmarknadsförvaltningen

Lena Winterbom
Förvaltningsdirektör

Arbetsmarknadsförvaltningen
Aktivitetsplan

Handläggare:
Tuomo Niemelä

26-punktsplan för fler uppsalabor i jobb 2019-2022

I arbetsmarknadsnämndens verksamhetsplan 2019 är nämndmål: ”Andel av Uppsalas invånare som mottagit ekonomiskt bistånd ska minska till max 4 procent” centralt. I samband med att nämnden antog verksamhetsplanen gavs uppdrag till förvaltningen att upprätta en plan för att minska andelen uppsalabor i behov av ekonomiskt bistånd till max fyra procent av befolkningen under mandatperioden.

För att möta de behov som uppsalabor med ekonomiskt bistånd har sätts fokus på särskilt stöd till personer som har svårt att nå egen försörjning på egen hand och missgynnas i samhället. Planens aktiviteter ska även ha ett tydligt fokus på att sänka de totala kostnaderna och antalet individer med försörjningsstöd.

Förvaltningen ska i arbetet med planen särskilt uppmärksamma följande målgrupper:

- Barnfamiljer där föräldrarna/föräldern studerar sfi
- Utrikesfödda kvinnor och kvinnor i etablering/sfi
- Personer som inte får något stöd av Arbetsförmedlingen
- Personer nära arbetsmarknaden, gör progression i sina studier.

Ett fördjupat fokus på målgrupper enligt ovan överensstämmer med övriga styrdokument/handlingsplaner som nämnden ska svara an mot. Detta fokus möter både målet om att sänka andelen biståndsmottagare som kostnaderna för utbetalt ekonomiskt bistånd.

Ansvaret för arbetsmarknadspolitiken vilar på staten och kommunen har en kompletterande roll. Aktiviteterna ska säkerställa att kommunen fullt ut använder de insatser som Arbetsförmedlingen har och själv kompletterar med insatser där uppsalabor utanför arbetsmarknaden inte har tillgång till arbetsförmedlingens utbud.

Planens innehåll

Planen omfattar totalt 26 punkter inom följande områden:

Vuxenutbildning

Etablering

Arbetsmarknadsinsatser

Civilsamhället

Extern finansiering

Ekonomiskt bistånd

Utveckling och effektivisering

Relationer till övriga myndigheter och förvaltningar

Statens ansvar för arbetsmarknadspolitik och etablering

Planens förväntade effekt och besparing:

Andelen biståndsmottagare minskar med en (1) procentenhet vilket motsvarar ca 2100 personer utifrån 2018-års volymer. Teoretiskt sett frigör minskningen ca 40 mnkr (vid helårseffekt).

Aktivitetsplan

Aktivitet	Ansvarig	Bedömd effekt	Enligt plan	Delvis enligt plan	Avviker från plan	Kommentar vid avvikelse
Studierelaterade aktiviteter						
1. Alla elever på komvux har en individuell studieplan med uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna. Regelbunden uppföljning och revidering av planen sker under rektors ansvar. Utveckla validering mot betyg.	Rektor SYV	Ökad genomströmning. Kortare tid med bistånd.				
2. Inrätta heltidsplanering, 30-40 h per vecka, för elever inom sfi som behöver kompletterande arbetsmarknadsinsats.	VUX, AMA, S-EB	Förkortad bidragstid. Snabbare etablering och egen hållbar försörjning				

<p>3. Alla elever på sfi har ett bortre datum som är satt till max tre år efter studiestart. Avstämningssamtal genomförs löpande och stöd ges efter en ramtid för vad som är normalt att läsa på sfi.</p>	<p>Rektor, AMA</p>	<p>Rätt studieform/ insats ger snabbare väg till jobb.</p>				
<p>4. Elever som inte har tillräcklig progression eller förutsättningar att tillgodöra sig kursmål och kursinnehåll skrivs ut från sfi och ges arbetsmarknadsinsatser och/eller kommunikativ svenska med strävan att det kan ges på heltid.</p>	<p>Rektor, AMA</p>	<p>Rätt studieform/ insats ger snabbare väg till jobb.</p>				

5. Upparbetade extratjänstplatser kan nyttjas för arbetsmarknadsanställningar och språkpraktik.	AMA, VUX	Färsk arbetslivserfarenhet för att kunna ta steg mot reguljärt arbete.				
6. Utrikesfödda kvinnor med bristande språkkunskaper i svenska och ingen eller låg etablering på arbetsmarknaden erbjuds kommunikativ svenska, anpassade utbildningsinsatser, praktik etc med strävan mot heltidsplanering. Där behov identifieras, ges stöd av multikompetent team (Fokus familjen).	VUX, AMA, S-EB	Ökad jämställdhet. Positiv förebild för familjen. Normalisering att båda parter i hushållet bidrar till försörjningen.				
7. Samhällsorienteringskursen ges med ett tydlig arbetsmarknads- och utbildningsfokus. Grundläggande kunskaper om arbetsliv, arbetsmarknad och entreprenörskap kan även ges via orienteringskurs.	VUX SYV	Ökad kunskap och orientering om arbetsmarknaden för väl underbyggda framtida val.				
8. Avvikelse från heltidsplaneringen rapporterar vuxenutbildningen till ansvarig arbetsmarknadssekreterare/ socialsekreterare.	VUX, S-EB	Närvaro ökar genomströmningen och förkortar tiden i studier, snabbare etablering. Sänkta kostnader				

		för vuxen- utbildningen och utbetalt bistånd.				
9. Inrätta en studiefinansieringskoordinators- tjänst	VUX	Kontroll att alla möjliga ersättningar sökts.				

Arbetsmarknadsrelaterade aktiviteter						
Aktivitet	Ansvarig	Bedömd effekt	Enligt plan	Delvis enligt plan	Avviker från plan	Kommentar vid avvikelse
10. Utvecklat arbete med självskattning - personer som anger arbetslös i ansökan direktanvisas till arbetsmarknadsinsatser.	S-EB, AMA	Ökad egenmakt. Ökad genomströmning. Snabbare aktivering för återgång till jobb.				
11. Alla individer med orsakskod arbetslös inom försörjningsstöd ska vara anmälda på arbetsförmedlingen.	S-EB, AMA	Ökad genomströmning. Snabbare aktivering för återgång till jobb.				
12. Förvaltningen arbetar fram fler jobbspår och kombinationsutbildningar i samverkan med Arbetsförmedlingen, branschen	UJC	Större urval av insatser för att möta de behov och för- utsättningar som individen och				

och övriga aktörer för att möta kompetensförsörjningsbehov.		arbetsmarknaden har. Snabbare genomströmning och snabbare väg till egen försörjning. Bidrar till kompetensförsörjningen.				
13. Inrätta en funktion som specialiserar sig på arbetsförmedlingens utbud och säkerställer att nämndens målgrupper får del av de insatser de kvalificerar sig för.	AMA	Rätt insats. Förkortad biståndstid.				
14. Utnyttja hela arbetsmarknadsområdet (Mälardalen) och branscher med arbetskraftsbrist för matchning av målgrupperna.	AMA	Ökar möjligheterna till jobb för personer med svag ställning på arbetsmarknaden.				

<p>15. Arbetsmarknadsinsatser upphandlas i större omfattning för att möta identifierade behov som externa leverantörer kan lösa.</p>	<p>AMA</p>	<p>Snabbare återgång/inträde på reguljära arbetsmarknaden. Tillgodoser identifierade behov snabbare genom upphandlingsmodellen. Sänker kommunens kostnader för utbetalt bistånd.</p>				
<p>16. Internt kommunalt samarbete prioriteras inom egenregion och det som är möjligt lämnas ut på uppdrag till externa leverantörer i det dynamiska upphandlingssystemet.</p>		<p>Breddat utbud av insatser.</p>				

17. Vuxteamet arbetar avdelningsövergripande, även coachande för elever och individer i arbetsmarknadsinsatser.	UJC	Ökat stöd till individ och arbetsplats. Tryggare för arbetsgivare att ta emot personer när kommunen finns som stödjande part.				
18. Nämndens framtida stöd till och eventuella partnerskap med civilsamhället ska ha en tydlig arbetsmarknadsinriktning.	AMA	Ökad genomströmning och snabbare väg till egen försörjning. Minskade kostnader för kommunen.				

Stödjande aktiviteter och myndighet						
Aktivitet	Ansvarig	Bedömd effekt	Enligt plan	Delvis enligt plan	Avviker från plan	Kommentar vid avvikelse
19. Anknyttande familjer till ensamkommande ungdomar, placerade i Uppsala, med annan hemkommun, ges inte stöd för tillfälligt boende utan hänvisas till ansvarig kommun.	S-EB, Boendeenheten, SCF	Minskade kostnader för kommunen.				
20. Anknyttande familjer till ensamkommande som bor i tillfälligt boende får max fyra månaders rådrom för att lösa sin boendesituation.	S-EB Boendeenheten, SCF					

Extern finansiering						
Aktivitet	Ansvarig	Bedömd effekt	Enligt plan	Delvis enligt plan	Avviker från plan	Kommentar vid avvikelse
21. Möjliga externa medel ansöks från ESF, Arbetsförmedlingen, Samordningsförbundet m fl	U & P, AMA	Ökad finansiering, kvalitet och förstärkning av kärnverksamheten.				

Utvecklingsaktiviteter						
Aktivitet	Ansvarig	Bedömd effekt	Enligt plan	Delvis enligt plan	Avviker från plan	Kommentar vid avvikelse
22. Resurser som frigörs i samband med verksamhetsutveckling och effektiviseringar ska i större omfattning gå till insatser och ökad kvalitet, ej förvaltning.	Ledning	Minskade förvaltningskostnader ger mer resurser till insatser.				
23. Förvaltningen är agil och anpassar organisationen till förändrade förutsättningar. Förvaltningens processer är effektiva och möjliggör en snabb genomströmning.	Ledning	Ökade möjligheter att omfördela resurser. Kulturförändring mot nytänkande och innovativa lösningar utan att tillföra ökade medel. Snabbare genomströmning.				
24. Arbetsmarknads- och utbildningsfokus är implementerat i hela förvaltningen. Utbildningsfokus innebär att utbildning generellt sett alltid ska vara en del av en individs planering och väg mot egenförsörjning.	Ledning	Hållbar försörjning, väl underbyggda beslut för studie- och yrkesval (skolans demokratiuppdrag). Vidgade perspektiv och utmaningar				

		stärker individen.				
--	--	--------------------	--	--	--	--

<p>25. Öka tydligheten i förvaltningens roll i ansvaret mellan förvaltningarna, myndigheter och övriga aktörer. Vi ska inte kompensera det som tillhör andras ansvar.</p>	Ledning	<p>Lägre kostnader. Tydlighet i ansvar. Vi värnar kärnuppdraget lägger resurser på det som är vårt ansvar.</p>				
<p>26. Tillskriva Arbetsmarknadsdepartementet, Socialstyrelsen, Sveriges kommuner och Landsting med förändringsförslag inom:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Initialt ekonomiskt bistånd ("glappet") i väntan på etableringsersättning. • Etableringsersättning • Jobbstimulans • Individanpassat försörjningsstöd <p>En ytterligare skrivning ska senare författas kring ensamkommande barn och anknyttande familjer.</p>	Ledning					